

Nacka Miljövårdsråd är en partipolitiskt och religiöst obunden ideell förening, grundad 1969, med både enskilda personer och nackaföreningar som medlemmar. Miljövårdsrådet verkar för en god boende-, arbets-, trafik- och fritidsmiljö. Nacka Miljövårdsråd är remissorgan i kommunala planfrågor.

Nacka 2021-03-01

Nacka kommun

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden
registrator.plan@nacka.se, KFKS 2016/97-214

Natur- och trafiknämnden
anna.herrstrom@nacka.se, NTN 2020/212

Kopia:

Miljöenheten, miljoenheten@nacka.se

Nacka Värmdö Posten, red@nvp.se

Mitt i Nacka, Nacka@mitti.se

Synpunkter på både Detaljplan för del av Ryssbergen (granskning till 210301) och Skötselplan för naturreservat i del av Ryssbergen (samråd till 210315) Nacka Kommun

Nacka Miljövårdsråd har tagit del av två förslag som gäller delar av Ryssbergen. Vi avstyrker både detaljplanen och förslaget till naturreservat i sin helhet.

Det som nu planeras i Ryssbergen är en omfattande nyexploatering i urskogen. Ett detaljplaneförslag anger en större bilanläggning samt 400-600 lägenheter i upp till 10-våningshus, ny vägbro och anslutning till trafikplats. Ett angränsande område planeras bli naturreservat.

Kommunen bör lägga ner de föreslagna planerna för både bebyggelse och naturreservat och i stället göra ett planprogram för Ryssbergenområdet med omgivning där hela skogsområdets värden blir enhetligt belyst och ett större naturreservat blir ett alternativ.

Befintliga naturvärden i området är betydligt större än de begränsade värden som tillförs genom föreslagen exploatering och föreslaget naturreservat. Ryssbergen är ett unikt stadsnära urskogsområde med naturvärden i samma klass som Tyresta Nationalpark. Föreslagna exploateringar ger irreparabla skador på den biologiska mångfalden både i själva området och för grönstrukturen i stort.

Nacka Miljövårdsråd
<http://www.nackamiljo.se>
ordf@nackamiljo.se

Adress:
 c/o Jan Åman
 Plommogatan 9
 138 31 Älta

Ryssbergen utnyttjas idag på ett flertal sätt

Skogen har en intressant kuperad terräng och omväxlande vegetation som gör den till ett strövområde som används på ett flertal olika sätt. Skolorna utnyttjar området för naturupplevelser, orientering och terränglöpning. I Järfa IFs pågående motions och friskvårdsprojekt FriskaNacka har orienteringskontroller ofta satts ut i Ryssbergen. Forum Finntorp har arrangerat urskogsfestivaler och möten i den del av skogen kommunen nu vill exploatera. Naturskyddsföreningen har återkommande arrangerat naturvandringar bl a visning av insektsfällor i det område kommunen nu vill exploatera. Många vandrar genom skogen med sina hundar och många sitter vid de olika utsiktsbergen och kopplar av och kanske grillar eller lyssnar på fågelsång. Före Kvarnholmsförbindelsens utbyggnad kunde man ta med barnvagn ända upp på Hjässan som är det centrala utsiktsberget. Många som bor på Kvarnholmen som är tätexploaterat utnyttjar skogen för rekreation.

Nacka Miljövårdsråd bifogar som en del av yttrandet aktuella vinterbilder från Ryssbergen (februari 2021) med kommentarer.

Ryssbergenplanerna hänger inte ihop

Två planer för Ryssbergen föreslås som inte är integrerade när det gäller underlag och inriktning. Samma naturvärden beskrivs och värderas olika i planerna. Planerna redovisar inte helheten det vill säga hela Ryssbergen med förutsättningarna inne i området och i omgivningen.

Grovt sett är Ryssbergen ett skogs- och grönområde norr om Värmdöleden mellan Svindersvik och Vikdalen. Vad som Nacka kommun kallar för Ryssbergen är olika från gång till gång. Kommunen hävdar att större delen av skogen föreslås bli naturreservat vilket är fel. (Se exempelvis naturvärdeskarta över Ryssbergen i detaljplaneförslagets planbeskrivning.) Området väster om Marinstadsvägen ingår inte i naturreservatet. De redovisade handlingarna innehåller ingen gemensam karta över de båda aktuella förslagen och intilliggande bebyggelse och vägplaner i Ryssbergen. Överblick försvåras av brist på samordning.

Det finns otaliga delasppekter på planerna som är negativa men helheten visar på ett systemfel. Det hjälper inte att justera detaljer i planerna för att få ett acceptabelt resultat. Markhushållning måste utgå från områdets kvaliteter och läge och inte förslösa unikt höga naturvärden med dåligt underbyggda exploateringar.

Förslaget till naturreservat redovisar detaljerat skogen i delområden efter innehåll men motsvarande skogsområden som tas bort i detaljplanen redovisas inte så att motsvarande kvaliteter kvantifieras i hektar.

Kommuns planer påverkar återkommande Ryssbergen. Bit efter bit av detta unika naturområde tas i anspråk och påverkas. Trafikverket och exploitörer deltar tillsammans med kommunen. Olika bebyggelse- och vägplaner lanseras och beskrivs ofta otydligt för invånarna i Nacka och ansvariga politiker. Detta försvårar de diskussioner om de planeringsfrågor som i demokratisk ordning behövs. Faktaunderlag saknas ibland eller är missvisande vilket gör att det finns ett demokratiskt underskott.

Sambanden i Ryssbergen är olösta

Hur vägar och stigar, i samt från och till området, är tänkta att fungera övertid är inte enhetligt redovisat. Kommunens trafikplats med mest framtida trafik berör t ex Ryssbergen. Denna benämns Kvarnholmens trafikplats och förutsätts byggas ut i etapper och tar en stor del av skogen i anspråk. På sikt vill kommunen ta bort gångtrafiken i vägporten som endast ska utnyttjas för fordonstrafik. Detta är också negativt för eventuella boende i en Ryssbergenexploatering som får långa omvägar på gång- och

cykelvägar längs huvudväg till skol- och idrottsområdet samt Nacka Forum. Den nya huvudgatan ”Norra gatan” är planerad längs Värmdöledens norra sida.

Planprocessen är förvirrad när det gäller förbindelsen mot utsiktsplatsen Hjässan. Vid beslutet att ställa ut detaljplanen visades en annan lösning än den som finns i planförslaget. Karta med serpentinväg upp på Hjässan redovisades i tjänsteskrivelsen till nämndens politiker men planförslaget anger trappor. Snedbilden med bebyggelsen sedd västerifrån är också felaktig. De flesta träden i innerkurvan av vägen ner mot vägporten vid Birkavägen skymmer sikten och planeras att tas bort. Fotomontaget är förskönande (greenwashing). En motsvarande snedbild mot exploateringen från öster hade bättre visat konsekvenserna av planförslaget dvs. en bebyggelse med bensinstation utan natur men med en stor trafikplats och omfattande bergskärningar. I denna del av detaljplaneområdet är dessutom berget avbanat efter att skogen har fällt. Finns marklov för detta?

Den föreslagna huvudgatan i detaljplaneområdet ansluter efter en snäv kurva till befintlig cirkulationsplats. Det framkommer inte att ytterligare förändringar av vägnätet och bebyggelse för McDonalds och CircleK planeras intill. Ytterligare naturmark i Ryssbergen försvinner. Våtmarken vid trafikplatsen kommer därmed försvinna.

Utbyggnaden får mycket stora negativa konsekvenser ur ett klimatperspektiv vid byggandet av vägar och hus som kräver mycket omfattande sprängningar och igenfyllning av våtmarker. Planen skapar ett perifert område som blir ett bilsamhälle med långa avstånd till service.

Frankomlighet till fots prioriteras inte

Kommunen prioriterar bilarnas framkomlighet och förstärker bilsamhället. Nacka stad är en del av regionkärnan och ska utvecklas stadsmässigt. Är McDonalds med ”drive thru” ett stadsmässigt exempel?

Möjligheterna att till fots nå och vistas i Ryssbergen redovisas ottydligt i de förslag som kommunen presenterar. Den enda utbyggda stigen är den tidigare arbetsvägen för byggandet av Kvarnholmsförbindelsen. Den påverkas av trafikplatsbyggen som kommer i etapper. Tidigare har Järlastigen under lång tid varit avstängd för vägbygge och det ser ut att upprepas i etapp efter etapp. Barriärer till det gröna ska överbryggas enligt översiktsplanen men här hindras passagen återkommande.

På det senaste decenniet har byggnation av vägar etc. redan gjort intrång i området, Kvarnholmsförbindelsen med tunnel, brofäste och gångvägar, påfartsramp mot Värmdöleden och cirkulationsplats. Omläggning av Marinstadsvägen och bostäder där samt strandpromenad längs Svindersviken har också tillkommit. Strandpromenaden är ett positivt tillskott som tyvärr inte är kopplad till skogen. Trafikplatsen däremot har skurit av den historiska vägen mot utsiktsplatsen Hjässan vilket är mycket negativt. Hektar för hektar av skog har fällt och berg sprängts bort efterhand. Trafikverket och kommunen har tidigare lovat stig mot Hjässan från Järlastigen som ersättning för den borttagna gångvägen. Karta över trafikplatsen från arbetet med vägplanen visar gångstig över tunnelmynningen mot Hjässan. Stigen är inte anlagd.

Den värdefullaste skogsmarken exploateras

Nacka Miljövårdsråds synpunkter och avstyrkan av detaljplanen i samrådet kvarstår. När det gäller naturvärdena i Ryssbergen visar ytterligare underlag att de är unika. Naturskyddsföreningen lämnar nu ett yttrande över detaljplanen som Nacka Miljövårdsråd ställer sig bakom.

En värdekärna i grönstrukturen försvinner och de sammantagna ekosystemtjänsterna reduceras mer än skogsareans minskning i Ryssbergen. Storleken på ett grönområde är viktig för värdet av olika typer av ekosystemtjänster området levererar. Den biologiska mångfalden, rekreativa värdena etcetera i Ryssbergen minskar kanske till 25% av vad de är

idag genom föreslagen exploatering. Det är inte fråga om en liten begränsad exploatering. De negativa miljökonsekvenserna blir mycket omfattande.

Samma detaljplaneområde som i samrådet (nu med ett tillägg i östra delen) kommer nu i granskningen men med annan utformning av bebyggelsen. Bebyggelsen är några våningar lägre. Ett vårdboende har utgått. De uppenbara riskerna att ha ett vårdboende vid en bensinstation har man nu accepterat. Äldre slipper att bo vid en bullrande trafikplats.

Den bästa skogsmarken tas i anspråk av detaljplanen och detta minskar kraftigt den biologiska mångfalden. Hela våtmarken (som ligger centralt i detaljplaneområdet) och har speciella värden försvinner. Den öst-västliga förbindelsen inom det som skulle bli kvar av grönområdet skärs av. Stigen här är tidigare utmärkt på träden med ljusgul färg. Det finns också en slinga med vit markering i området.

Det som är kvar blir närskog för den bebyggelse som förslås. Urskogen ersätts av tät bebyggelse som helt dominerar området. Inom föreslaget bebyggelseområdet finns ingen park så trycket på det lilla naturreservat som planeras i branterna och några separata små plåtår norrut mot Svindersviken blir hårt från de boende intill. Slitaget på markvegetationen kommer bli omfattande. Den största bostadsgården tas till två tredjedelar upp av en förskola som ligger exponerad mot urskogen. Motorvägsbuller kommer att blandas med ljud från lekande barn samt eventuell fågelsång.

För att från andra bostadsområden nå skogen krävs omvägar runt eller igenom de nya kvarteren. För att nå Hjässan föreslås trappor. Den nya huvudgatan väster om Kvarnholmsförbindelsen får en cirka 10 meter hög bergskärning på norra sidan intill en gång- och cykelväg. Hur fordon för att sköta Hjässan ska komma fram har inte beaktats. Kommunen gör fel liksom vid exploateringen Telegrafberget, där har man byggt om bilvägen så att gångväg västerut mot Skarpnäs blivande naturreservat huggs av. Vid Telegrafberget är det HSB som bygger.

Varför avgränsas det föreslagna naturreservatet så snävt?

Området västerut till Svindersvik finns inte med. Området runt Svindersviksbrons fäste och trappleden ligger också utanför. Vattenområdet som är en del av naturvärdet samt strandpromenaden ingår inte. Hela Ryssbergenområdet är en viktig länk mellan Trolldalen och Nyckelviken inom grönkilen Nacka-Värmdö.

Det område som är tänkt att exploateras har idag högre naturvärden än det område som kommunen stolt vill göra till naturreservat. Har främst markägar- och exploateringsmöjligheterna styrt och bevarandeskäl kommit in i efterhand? Arbetet med att göra naturreservat skulle ju föregå exploateringsfrågan.

Kommunens översiktsplan från 2018 är en revidering av den från 2012 men det gäller främst exploateringsnivån som ökat. Kommunens tjänstepersoner konstaterar att genomgång av den gröna infrastrukturen är eftersatt. De uppföljningar av grönområdesfrågorna som utlovats saknas. Kommunens ledande politiker anger återkommande att halva kommunen ska vara grön men hur detta definieras framgår inte. För Ryssbergen redovisar kommunen missvisande procentandelar för det man vill bevara och det som man vill exploatera. Att naturvårdsexpertis slutar i kommunen visar sannolikt på att deras kompetens och synpunkter nedvärderats.

Naturen är det nackaborna själva lyfter fram som viktigast. Denna är sen tidigare en komparativ fördel för Nacka jämfört med andra kommuner i regionen en kvalitet som nu riskeras i och med ogenomtänkt exploatering. Naturen är del av nackaidentiteten.

Är exploatering verklig en förutsättning för bevarande?

Kommunen låter påskina att det är exploateringen som gör att ett naturreservat kan bildas och att marker kan bevaras. Strandskyddet gör att marken närmast Svindersviken inte kan

bebyggas så kommunens stolthet att kunna hindra bebyggelse här med naturreservat är en sanning med modifikation.

Det är inte så att bevarande av natur bara kan ske om viss naturmark exploateras i Ryssbergen. Skanska och HSB bör kunna exploatera på annat håll närmare tunnelbanan om kommunen utnyttjar sitt planmonopol med den inriktningen. Ett stort antal små grönområden närmare tunnelbanas blivande stationer har och kommer att exploateras så det är än viktigare att hela Ryssbergen istället bevaras.

Ger bebyggelse längs Värmdöleden mindre buller?

Kommunen hävdar att bebyggelsen, främst den stora bilanläggningen, blir ett bullerskydd och att det därför är bra med en exploatering. Detta är felaktigt för bullret kvarstår i huvuddelen av naturområdet och en stor del av bostäderna får oacceptabla bullervärden. Buller från Värmdöleden och trafikplatsen kommer in på båda sidor om bilanläggningen. Att bygga bostäder i områden med buller och luftföroreningar får negativa hälsokonsekvenser för de boende.

Trafikplats Kvarnholmen bör också ses över och alternativet att inte ha ramper österut här bör övervägas. Hur Ryssbergen kan nås från befintliga och tillkommande bostadsområden bör framgå.

Bebyggelseexploateringen bör i vart fall senareläggas

En Ryssbergenexploatering låg 2015 initialt i en etapp 3 i planprogrammet för centrala Nacka men det tidigare lades utan förklaring. Troligen för att underhandslöften till Bilja om ersättningsmark ska infrias. Ingen annan stans i regionen byggs bilanläggningar i stadsmiljö utan i lägen utanför. Naturskyddsföreningen har dessutom föreslagit annat läge för bilanläggningen där naturmark inte behöver tas i anspråk.

Att bygga Ryssbergen är en felprioritering utifrån de mycket höga naturvärden som går förlorade. Att tidigare lägga utbyggnaden ger dessutom problem genom att busstrafik inte är möjlig förrän Birkavägen eventuellt uppgraderas i samband med en exploatering där. I detaljplanen möjliggörs en genomgående gata mot Birkavägen men det framgår dock att det blir en återvändsgata med en vändplats i områdets västra del istället. Planerad parkering för angöring till intilliggande flerbostadshus får därmed inte plats.

Kommunen gör som i Tollare, man har inte planerat en användbar bussgata. Att inleda en nyexploatering som försörjs med en återvändsgata under många år och där vändmöjligheterna dessutom är begränsade är något som måste undvikas. Bilar till bilhallar transporteras normalt på stora fordon.

Bättre fokus på gång- och cykelvägar behövs

En del av barnperspektivet kan sägas vara säkra skolvägar och vägar till busstrafik. Birkavägen har ingen gångbana norr om Järneksvägen. Den föreslagna gång- och cykelvägen över Kvarnholmsförbindelsen ligger intill en farlig brant och i en snäv kurva intill trafikplatsen. Denna trafikplats ska dessutom på sikt utvidgas enligt kommunens planer så att gångtunneln tas bort. Planförslaget innebär en separat bebyggelseenkav utan stadsmässiga kvaliteter som inte uppfyller de principer som avses gälla för Nacka stad. Området får två bensinstationer och en McDonaldsrestaurant som entré till föreslaget naturreservat.

Avstånden till kollektivtrafik, skolor och service anges ottydligt och oftast optimistiskt i handlingarna. Avstånden är beroende av vilket planfas som avses. När passagemöjligheterna vid Värmdöleden ändras påverkas avstånden och framkomligheten påtagligt. Tyvärr ibland till det sämre som exempelvis när vägporten vid Kvarnholmens trafikplats stängs för gångtrafik. Anslutningar för detaljplaneförslagets gång- och cykelvägar antyds utanför detaljplanegränsen mot Järlestigen och mot Birkavägen. Hur är

detta tänkt att genomföras? Ska inte gångvägarna säkras i detaljplan som man gjort med huvudgatans anslutning till cirkulationsplatsen.

I material från kommunen redovisas stigar och utsiktspunkter på olika sätt vilket är förvirrande. Varför kommunen valt ut vissa stigar i förslaget till naturreservat framgår inte. Vilka stigar är tillgängliga och vilka är ”klätterleder”?

Att exploatera mycket värdefull naturmark i Ryssbergen som dessutom ger mycket klen utbyte i form av dålig bostadsmiljö är en tydlig felprioritering. De höga kostnader detta medför bör dessutom undvikas. I nuvarande situation när byggandet av olika skäl ska halveras finns tid att tänka .

Tydligt dokumenterade negativa miljökonsekvenser måste få genomslag

De mycket negativa miljökonsekvenser som tydligt framgår av olika utredningar, i miljökonsekvensbeskrivningen och i miljöbeskrivningen talar mot en utbyggnad. Kommunen har i tidigare samrådsförslag mot bättre vetande ansett att en miljökonsekvensbeskrivning inte behövs. Det är först efter påpekande från Länsstyrelsen som en sådan tagits fram.

För samrådsförslaget bifogades inte den viktigaste naturinventeringen som alltså mörkades för beslutsfattarna så väl som för invånarna. Miljökonsekvensbeskrivningen och ett antal underlag kommer nu i efterhand fast en miljökonsekvensbeskrivning skulle varit med som ett beslutsunderlag i tidigt skede. Remissinstanserna är eniga i att utbyggnaden är olämplig vilket är precis vad Nackas invånare yttrat. Länsstyrelsens genomgång anger ovanligt hårda ord om de negativa konsekvenser exploateringen innebär. Att översiktsplanen har inriktningen att en del av Ryssbergen kan bebyggas betyder inte att det är fritt fram.

Hur hanteras de underlag som finns?

Till detaljplanesamrådet bifogades totalt 11 dokument och endast ett underlag om naturvärdena, en inventering gjord i all hast i november månad. Nu i granskningskedet presenteras totalt 28 dokument varutav ett flertal gäller delar av den biologiska mångfalden i Ryssbergen. Trots allt material så återstår många frågor om dagvatten, grundvattenförändringar och det hänvisas till kommande bedömningar. Ett område i det tänkta naturreservatet får ta hand om en stor del av överskottet av dagvatten men hur området ifråga påverkas av stora mängder tillkommande vatten beskrivs inte.

Riksintresse för kulturmiljö som gäller för inloppet till Stockholm behandlas men tyvärr ytligt. Den höga bebyggelsen skulle synas tydligt från farleden. De kumulativa konsekvenserna av detta bebyggelseprojekt tillsammans med andra längs farleden innebär påtaglig skada på riksintresset. Problemet med Nackas sätt att planera är tyvärr att natur- och kulturmiljökonsekvenser sällan får genomslag när viktiga beslut fattas. Olika avtal i tidiga skeden när miljöfrågor inte är belysta får styra. Strukturplanen för Nacka stad uppdateras hela tiden men har inte varit på samråd.

Det underlag om grön infrastruktur som kommunen nyligen tagit fram måste ingå i en uppdatering av grönstrukturprogrammet (från 2011) och bli utsänt på samråd. Områden för ek- respektive tallevande arter och spridningsmöjligheterna mellan dessa måste beaktas tydligt och integreras i kommunens planer och beslut som löpande fattas.

En stor del av detaljplaneexploateringen berör gammelskog av högsta naturvärdesklass. Detta gäller både hållmarksskog och låglänta områden med blandskog med stor artrikedom och som därutöver fördröjer och renar avrinnande vatten.

Gifter i avrinnande vatten från detaljplaneområdet ökar trots åtgärder och kompensationsåtgärder föreslås för avrinning från Värmdöleden längre västerut. Något som borde åtgärdats oberoende av eventuell Ryssbergensexploatering.

Till samrådet för reservatet bifogas endast ett 39-sidigt dokument och underlagen finns endast i källförteckningen. Vad som ligger bakom avgränsningen av området förklaras inte. Det går inte att förflytta sig från Hjässan till övriga delar av skogen utan att gå tillbaka till huvudgatan i detaljplanen via trappor.

Vid läsning av förteckningen av rödlistade arter, signalarter m fl viktiga arter framgår tydligt (se *) att ett stort antal av dessa endast påträffats i de områden som ska detaljplaneläggas. Detta gäller bl a 13 skalbaggsarter som endast påträffats i de varierade markområdena som kommunen föreslår ska exploateras. På samma sätt är det med trädlevande svampar.

Den dialog kring reservatsfrågan som genomförts nämns i källförteckningen men resultatet har inte redovisats för deltagarna. Den mer omfattande workshop som ingick i arbetet med ekosystemtjänster behandlade bl a Ryssbergen och den har inte fått det avtryck den förtjänar i nu föreslagna planer för området. Rapporten om ekosystemtjänster finns inte ens med i källförteckningen till reservatsförslaget.

Hur värderar HSB naturmark när man exploaterar?

Att Skanska, vars affärsidé är att spränga och bygga med betong och asfalt, vill bygga på den mark som man äger ihop med HSB går att förstå. Men att HSB som talar om hållbarhet och goda bostäder ska bygga bostäder med dålig boendemiljö där värdefull naturmark tas bort är svårt att förstå. HSB har tyvärr nyligen byggt det man kallar ”Finnboda trädgårdar” där privata parkeringsplatser vid entréerna fått ersätta just trädgård och naturmark. Plats för hiss ner till butiken i Finnboda har inte kommunen i sin och HSB:s plan.

Att äga mark ger inte automatiskt rätt att bygga. Efter prövning av möjligheterna och konsekvenserna kan det visa sig att det är olämpligt. Det är en risk markägare får ta. JM har exempelvis försökt att bygga i Skuruparken men det har inte gått.

För Nacka Miljövårdsråd

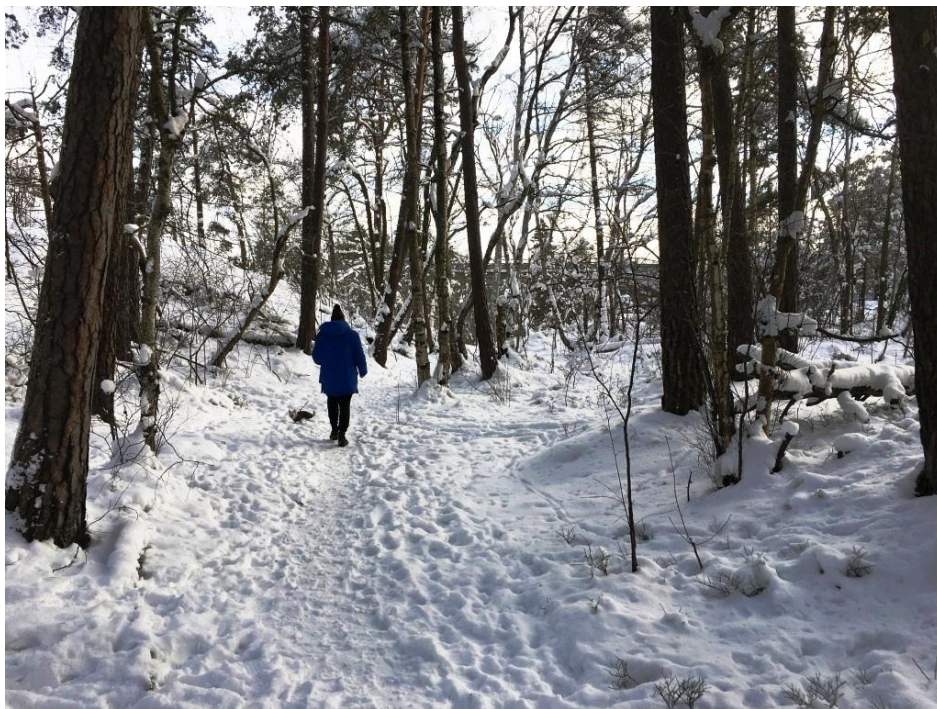
Jan Åman
Styrelseledamot

Detta remissvar är utlagt på webben som
<http://www.nackamiljo.se/ryssbergengransk.pdf>

Nacka Miljövårdsråd
<http://www.nackamiljo.se>
ordf@nackamiljo.se

Adress:
c/o Jan Åman
Plommongatan 9
138 31 Älta

Stig i Ryssbergen norr om vägporten under Värmdöleden intill Birkavägen. Här i detaljplanens västra del kommer skogen tas ned för en huvudgata.

Här i detaljplanens östra del ska huvudgatan i passera för sedan ansluta till cirkulationsplatsen. Trafikplatsen ska senare utvidgas i etapper.

Nacka Miljövårdsråd
<http://www.nackamiljo.se>
ordf@nackamiljo.se

Adress:
c/o Jan Åman
Plommogatan 9
138 31 Älta

Här vid Järlastigen intill Kvarholmens trafikplats finns en entré till skogen i Ryssbergen. I stället för träden till höger kommer MacDonaldis och CircleK samt ett antal nya vägar.

Nacka Miljövårdsråd
<http://www.nackamiljo.se>
ordf@nackamiljo.se

Adress:
c/o Jan Åman
Plommogatan 9
138 31 Älta